

Perceelrand en kop- of wendakker op bouwland

Kenmerken

De perceelrand is de strook land tussen de insteek en het intensief gebruikte perceel. De kop- of wendakker is het kopse eind van het perceel. Deze wordt intensief bereiden tijdens grondbewerking, bemesting, bespuiting en oogst. Voor de natuur zijn kopakkers dan ook niet erg belangwekkend. Kopakkers hebben meestal een drie tot twaalf meter brede rand. De kopakkers zelf zijn doorgaans drie tot vier werkbreedtes breed. Sommige akkerbouwers laten de kopakkers braak liggen of laten spuitsporen open zodat het berijden minder schade aanricht.

Doelstellingen

- bloemrijke, grazige vegetatie
- bloemrijke akkerkruidenvegetatieschuil-, voedsel- en voortplantingsplek en verplaatsingsroute voor vogels, zoogdieren, amfibieën en insecten
- beperking van het gebruik en drift van bestrijdingsmiddelen

Winst voor de natuur

In een bloemrijke vegetatie kunnen op kleigronden akkerkruiden voorkomen als echte kamille, klaproos, rood guigelheil en ereprijssoorten. Op zandgronden zijn soorten als akkerviooltje, korenbloem, gele ganzebloem en klaproos. Op kalkrijke gronden zijn bijzondere soorten als spiegelklokje en stoppelleeuwebek te vinden. Insecten, vooral zweefvliegen, lieveheersbeestjes, libellen en de dagvlindersoorten kleine vos en dagpauwoog, vinden er voedsel en planten zich er vaak voort. Akkervogels, zoals gele kwikstaart, patrijs en veldleeuwerik zoeken er voedsel. Verder vinden deze vogels hier schuil- en broedgelegenheid. Ook de zoogdieren veldmuis, ree en haas zijn in perceelranden of op kopakkers aan te treffen. Vaak komen er ook (spits)muizen voor. Deze zijn een prooi voor vogels, zoals kerkuil en torenvalk, en de zoogdieren hermelijn en wezel.

Meest geschikte lokaties

- in de nabijheid van natuurgebieden: dieren bereiken de perceelrand eerder dan in een geïsoleerde situatie;
- naast een bestaand landschapselement;
- aan de zonzijde van een perceel;
- in de buurt van andere perceelranden met een natuurgericht beheer. De mogelijke winst van perceelrandenbeheer is groter en wordt sneller bereikt naarmate een dichter netwerk van perceelranden aanwezig is. De perceelranden kunnen, bij voldoende omvang en juiste situering, ook dienst doen als verspreidingsbaan voor organismen tussen natuurgebieden of kerngebieden van populaties. Ze maken dan deel uit van de zogenaamde ecologische infrastructuur;
- langs sloten: dit levert een bijdrage aan het beperken van de drift van bestrijdingsmiddelen;
- langs fiets- en wandelpaden en bij picknickplaatsen: hier kunnen recreanten genieten van de natuur in perceelranden.

P. de Koeijer te Brouwershaven (ZI): *“Met 23 akkerbouwers hebben we drie jaar lang bloemrijke akkerranden van negen meter breed ingezaaid. We krijgen een vergoeding van f 4.000,- per hectare van het ministerie van LNV, de provincie, de gemeente en het waterschap. De natuurresultaten zijn boven verwachting. Er zitten veel insecten en er broeden akkervogels als gele kwikstaart en kwartel. Het is beter om als boeren het natuurbeheer in eigen hand te houden. Zo houdt je koopkracht in de streek en het is goed voor het boerenimago. En we beleven er plezier aan dat we complimentjes krijgen van passerende fietsers.”*

Extensief beheer van een perceelrand en kop- of wendakker

Het doel van bemesten en bespuiten is het bevoordelen van het productiegewas ten opzichte van andere plantensoorten. Met het nalaten van die werkzaamheden vergroot u de mogelijkheden voor planten en dieren. Van een lagere bemesting profiteren planten die bij hogere be-

mestingsniveaus worden weggeconcentreerd worden door andere soorten. Door geen chemische en mechanische onkruidbestrijding toe te passen krijgen kruiden, zoals korenbloem, kamille en klaproos, meer kans om zich te vestigen en te bloeien. Past u geen insecticiden toe, dan bevordert u de insectenrijkdom. Een rijke insectenstand is gunstig voor insecteneters, zoals gele kwikstaart, jonge patrijzen en veldleeuwerik. Er komen ook meer kleine zoogdieren, wat gunstig is voor roofvogels als torenvalk en buizerd.

- **Kies de goede randbreedte**

Kies voor een werkbreedte waarbij u een hele spuitboomsectie kunt afsluiten (vaak 3 of 6 meter). Laat bij apart oogsten van het gewas de breedte van de rand overeenkomen met die van de combine. Vanuit milieuoogpunt verdienen lange smalle stroken (minimaal 3 meter) de voorkeur boven korte brede stroken. Lange en brede stroken zijn natuurlijk nog beter. Voor driftbeperking zijn vooral de eerste breedtemeters van belang.

- **Pas het extensief randenbeheer bij voorkeur toe bij graanteelt**

Vooraf bij de graanteelt zijn goede ervaringen opgedaan met het niet bemesten en bespuiten van randen. Die ervaringen hebben geen duidelijke nadelen en risico's voor de productiegewassen opgeleverd. Onbemeste en onbespoten graanranden lijken zelfs te leiden tot vermindering van door graanhaantjes en bladmineerders veroorzaakte schade.

- **Blijf bij het bemesten met dierlijke mest uit de kant**

Bij het gebruik van een mestinjecteur ontziet u de rand nauwkeurig. Rijd u drijfmest bovengronds uit, bijvoorbeeld om het verstuiwen van grond in de Veenkoloniën tegen te gaan, houd dan rekening met het risico van verwaaiing.

- **Stel de kunstmeststrooier goed af**

Stel regelmatig de kunstmeststrooier af of laat dit doen. Ziet u geen kunstmest in de sloot rollen, dan blijft ook de slootkant vrij van kunstmest. Voorkom onnauwkeurigheden in het strooibeeld, ook daarmee gaat u ongewenste bemesting van de perceelrand tegen.

- **Gebruik een kantstrooivoorziening op de kunstmeststrooier**

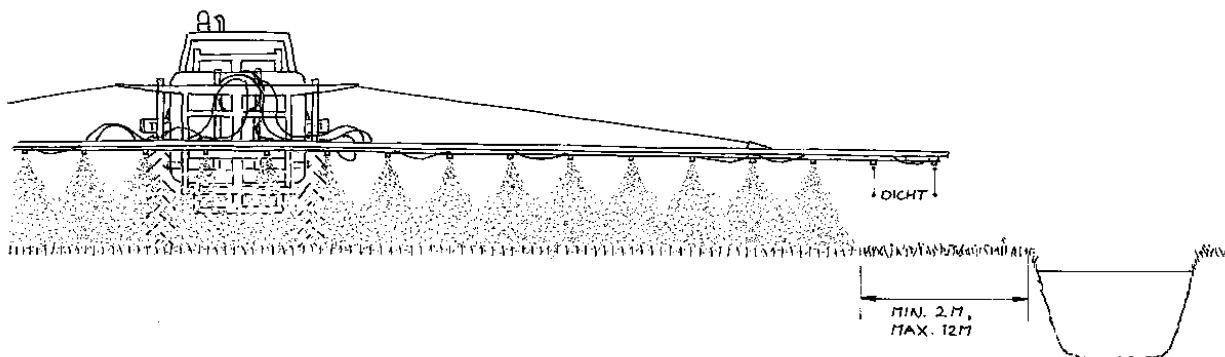
Er zijn verschillende mogelijkheden om ervoor te zorgen dat er geen kunstmest in de perceelranden komt. Gebruik een ketsplaat bij de schijvenstrooier en een kantstrooipijp bij een pendelstrooier.

- **Voorkom drift bij het toepassen van chemische middelen**

Netjes werken met conventionele spuitdoppen kan al veel verwaaiing beperken. Andere mogelijkheden: driftarme doppen of kantdoppen, luchtondersteuning of schermen over de spuitboom.

Arbeid en financiering

De bijkomende arbeid voor maatregelen die leiden tot het minder bemesten en bespuiten van perceelranden en kopakkers kost weinig extra tijd. De extra kosten zitten vooral in speciale apparatuur, zoals een ketsplaat en kantsproeidoppen. Voor de verminderde opbrengst en de extra arbeid kunt u mogelijk een vergoeding krijgen via een landelijke of een provinciale subsidieregeling (zie hfst. 5, Financieringsregelingen). Informeer hierover bij uw adviseur.

Ontzien van een perceelrand bij bespuiten

Beheer van spontane vegetatie op een braakgelegde rand of kopakker

Door de perceelrand of kopakker niet te betelen en geen enkele bewerking toe te passen geeft u ruimte aan een spontane ontwikkeling van de vegetatie. Deze vorm van randenbeheer leidt tot specifieke natuurvoordelen. Op grond van de braakregeling van MacSharry moeten dergelijke randen minimaal 20 meter breed zijn. Als u geen gebruik maakt van deze regeling mag u natuurlijk zelf de breedte bepalen. Ook een smallere rand levert natuurwinst op, maar wel wat minder dan een brede. Het voordeel van een smallere rand is dat de risico's van bijvoorbeeld extra onkruidontwikkeling en structuurverslechtering minder groot zijn.

• Voer groundbewerking uit

Bewerk de grond met bijvoorbeeld een cultivator:

- In het voorjaar, dit levert akkeronkruiden op als gele ganzebloem en hoenderbeet. Deze soorten kiemen in het voorjaar;
- In het najaar: dit komt ten goede aan najaarskiemers, zoals korenbloem en ereprijssoorten.

• Bestrijd ongewenste planten

Komt in de rand of kopakker veel kweek, akkerdistel of kleefkruid voor, bestrijd deze desgewenst pleksgewijs – mechanisch of chemisch – vóór de zaadvorming. Is het optreden van deze soorten erg hardnekkig, dan is het misschien verstandig een andere, minder 'onkruidgevoelige' rand of kopakker braak te laten liggen.

• Maai in de nazomer

Wilt u overmatige groei van het gewas voorkomen, maai dan de rand of kopakker in de periode tussen half juli en half september. Zo zorgt u er ook voor dat in de winter de vegetatie voldoende hoog is om dekking te bieden aan vogels en zoogdieren. Maai de rand of kopakker zo mogelijk in delen, verspreid over meer weken. Daardoor blijft er dekking voor vogels en zoogdieren over.

• Stel het onderwerken van de vegetatie zo lang mogelijk uit

Wilt u de braakliggende rand of kopakker het volgende jaar weer in productie nemen, stel dan het ploegen en onderwerken van de begroeiing zo lang mogelijk uit. Wacht op zware gronden tot vlak voor de winter, op lichte gronden tot half maart. Dat gaat natuurlijk niet indien u al voor de winter wintertarwe of een ander gewas wilt inzaaien.

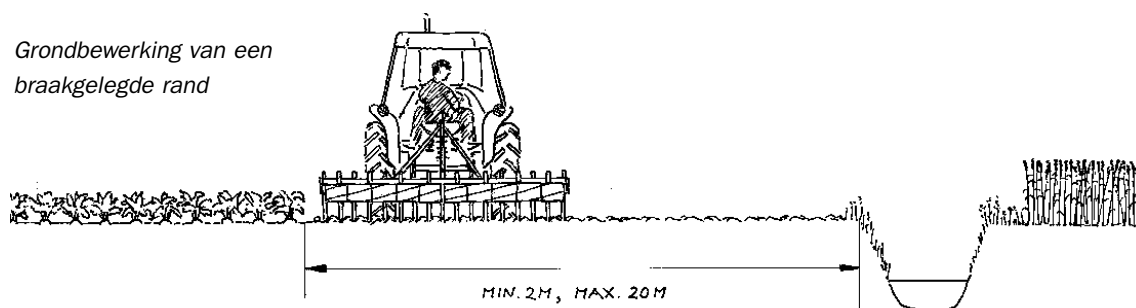
• Neem de rand of kopakker niet meer in productie

Het levert voor de natuur de meeste winst op als u de rand of kopakker helemaal uit productie houdt. Dit moet natuurlijk wel in de bedrijfsvoering passen.

Arbeid en financiering

Maatregelen voor het niet betelen van perceelranden en kopakkers kosten extra tijd ten opzichte van niets doen. In vergelijking met het normale beheer van een beteelde rand vergt een braakliggende rand vaak minder arbeid. De voor- of najaarsbewerking kost 1 à 2 uur per ha. Verdere extra kosten komen vooral voort uit verminderde opbrengsten. Deze zijn vooral afhankelijk van de breedte van de rand of kopakker. De totale kosten per ha (arbeid, machines, onkruidbestrijding) zijn circa 30% lager dan bij grasbraak (exclusief opbrengstderving). Voor vergoedingen van kosten kunt u mogelijk gebruik maken van de braaklegregeling voor randen en eventueel van een provinciale regeling voor natuur- en landschapselementen. Informeer bij uw adviseur.

Groundbewerking van een braakgelegde rand

Aanleg en beheer van een gras(klaver)rand

Het inzaaien van grassen en klaver is een aparte vorm van randenbeheer. Gras en klaver onderdrukken de groei van andere planten en maken daardoor onkruidbestrijding eenvoudiger. Ze vormen als het ware een buffer tegen lastige kruiden die anders uit de slootkant de akker ingroeien. Bovendien verrijken ze na onderploegen de bodem met organische stof. Zo'n rand is vooral van belang voor dieren. Vogels als veldleeuwerik, graspieper en patrijs vinden er broedgelegenheid. Muizen, in het bijzonder veldmuizen, planten zich er voort. Marterachtigen en egels vinden er dekking en voedsel. Als de rand niet te kort de winter ingaat, biedt deze ook schuilgelegenheid aan vogels en kleine zoogdieren.

• Zaai het juiste mengsel in

Er zijn verschillende zaadmengsels mogelijk. De keuze is afhankelijk van het doel dat u voor ogen heeft. Kies voor het vormen van een zode soorten als Engels raaigras (traag groeiend hooilandtype), roodzwenkgras en veldbeemdgras. Deze leiden tot een laagblijvende, homogene vegetatie waarin weinig bijzondere planten groeien. Hierin zoeken wel vaak vogels naar voedsel. Wilt u de rand aantrekkelijk maken voor insecten, neem dan bijvoorbeeld een mengsel van 90% Engels raaigras (traag groeiend hooilandtype), roodzwenkgras of veldbeemdgras en 10% witte of rode klaver. Dit mengsel leidt ook tot een laagblijvende, homogene vegetatie, maar is door de bijmenging van klavers aantrekkelijk voor insecten. De klavers leveren extra stikstof. Zaai voor het bieden van dekking aan dieren een mengsel in van timotheegras, kropaar, Frans raaigras en rietzwenkgras. Indien u deze vegetatie niet maait, groeit deze hoog op en biedt speciaal in de winter dekking aan dieren. Zaadhandelaren bieden een keuze uit diverse graszaadmengsels voor (graan)akkers (zie ook hoofdstuk 7).

• Bemest zo min mogelijk

Bemest niet, dan heeft u zo min mogelijk werk aan een grasrand. U hoeft dan minder te maaien. Een startgift van ± 50 kg stikstof per hectare kan nodig zijn voor het van de grond krijgen van de vegetatie. Blijf met de bemesting van het aangrenzende perceel zo ver mogelijk uit de rand.

• Gebruik een aangepast maaischema en voer het maaisel af

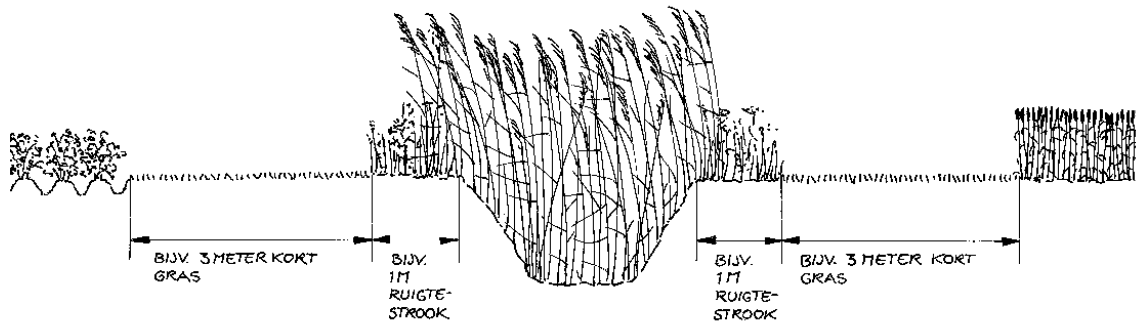
Het maaischema is afhankelijk van de productiviteit van de rand en de duur van het beheer. Maai een gras(klaver)rand die u één jaar in stand houdt twee maal. Voer het maaisel af, composteer het of gebruik het als bijvoer voor het vee. Verminder bij een rand die u langer laat liggen de maaifrequentie tot één keer per jaar. Na verloop van tijd verschrompelt de bodem en neemt de productie af. Het verschrompingsproces duurt op van nature vruchtbare grondsoorten veen en klei langer dan op zand. Op zand geldt een periode van circa drie tot vijf jaar, op klei en veen al gauw tien jaar. De beste maaiperiode is die tussen half juli en half september. Voor half juli kunnen er nog broedende vogels in de rand zitten. Na half september heeft het gras nog tijd om uit te groeien. Insecten, zoals de dagvlinder bruin zandoogje, kunnen er nog een goede overwinteringsplek vinden. Maai zo mogelijk gefaseerd, zodat er altijd een wat hogere vegetatie staat die dekking en voedsel biedt aan vogels en zoogdieren.

• Combineer een gras(klaver)rand met een ruigtestrook

Combineer zo mogelijk een gras(klaver)rand met ruigteontwikkeling in een smalle strook langs en in een sloot. Houd voor de gras(klaver)rand bijvoorbeeld een breedte aan van drie meter en voor de ruigtestrook langs de sloot één meter. Ruigtestroken bieden dekking, voedsel en nestgelegenheid aan diverse diergroepen.

Arbeid en financiering

De extra arbeid die is gemoeid met het aanleggen en beheren van een gras(klaver)rand ten opzichte van een braakliggende rand betreft vooral inzaaien, maaien en afvoeren. De meerkosten van klaverzaad bedragen ongeveer f 40,- per hectare. Maaien vergt gemiddeld 1 uur per hectare. Verder heeft u te maken met verminderde opbrengsten. Voor vergoeding van de kosten kunt u mogelijk een beroep doen op de regeling voor natuurbraak van het ministerie van LNV, eventueel ook op een provinciale regeling voor natuur- en landschapselementen. Informeer bij uw adviseur.

Gras(klaver)rand op bouwlandperceel naast een sloot met wat ruigte

Aanleg en beheer van een bloemrijke rand

Een rand wordt bloemrijk door het inzaaien van een zaadmengsel. De keuze voor een bepaald mengsel is afhankelijk van het doel van de rand:

- verhogen van de aantrekkelijkheid van het landschap voor recreanten. Bij dit doel past een kleurrijke vegetatie die een zo lang mogelijke periode bloeit. Voorbeeld: natuurbraakmengsel;
- herintroductie van karakteristieke akkerkruiden, die door de moderne teeltmethoden zijn verdwenen. Voorbeeld: korenbloem, klaprozen, bolderik, wilde ridderspoor.

Beide typen hebben in veel gevallen een belangrijke functie voor de natuur. Ze zijn aantrekkelijk voor insecten, die op hun beurt insectenetende dieren trekken, zoals bepaalde zangvogels en spitsmuizen. Een bloemrijke vegetatie met een door de zomer gespreide bloei is het meest gunstig. Deze ontstaat door het inzaaien van typische akkerkruiden als korenbloem, klaproos en vlinderbloemigen. Na de oogst op het aangrenzende perceel kan een kruidenrand dekking en voedsel bieden aan akkervogels, muizen, marterachtigen, reeën en hazen.

• Kies de juiste mengselsamenstelling

Zorg dat de mengsels zo zijn samengesteld dat de hele zomer bloeiende planten aanwezig zijn. Let dus op de bloeitijd van de soorten in het mengsel. Streef naar het gebruik van zaad van inheemse herkomst, liefst uit uw eigen regio. De vegetatie sluit dan goed aan bij de natuurlijke verspreiding van de soorten en u voorkomt floraverval. Karakteristieke akkerkruiden, die bovendien fraai ogen, verschillen per grondsoort:

- zandgrond: onder andere korenbloem en gele ganzebloem;
- klei: onder andere grote en bleke klaproos en rood guichelheil;
- löss: onder andere wilde ridderspoor en klein en groot spiegelklokje.

Gebruik voor een bloemrijke rand bijvoorbeeld een mengsel van korenbloem, gele ganzebloem, wilde ridderspoor, klein streepzaad, akkervergeet-mij-niet, bleke klaproos en gewone klaproos. Voor insecten aantrekkelijke planten zijn onder andere phacelia, boekweit, zonnebloem en vlinderbloemigen als wikke, esparcette, gele lupine, rode klaver, witte klaver, rolklaver, hopklaver, honingklaver.

• Zaai tijdig en nauwkeurig

Zaai tijdig in: rond half april. Inzaaien van zaden die ongelijk van grootte zijn kan het beste met een nauwkeurig afgestelde zaaimachine. Hiermee rijdt u twee ronden. Na de eerste ronde, waarin het zware zaad wordt verspreid, stelt u de doseerpijpen bij. Zet deze naar boven voor het uitrijden van het fijne zaad. Zorg dat iemand op de zaaimachine het mengsel in de gaten houdt. Meng fijn bloemzaad met droog zand zodat een goede verdeling optreedt. Rol eventueel het perceel na het zaaien.

• Kies de gepaste onkruidbestrijding

Bestrijd lastige (wortelstok)onkruiden pleksgewijs door afsteken, maaien of aanstrijken. Doe dit vóór de bloei van de planten en herhaal dit zo vaak als nodig.

- **Maai gefaseerd of niet**

Maai de vegetatie zo nodig één keer per jaar tussen half juli en half september. Doe dit het liefst gefaseerd met een tussenperiode van twee tot drie weken. Maai niet vóór half juli. Er broeden dan vaak nog vogels, zoals de patrijs. Voer het maaisel af, composteer het of gebruik het als bijvoer voor het vee. Een andere mogelijkheid is het, bijvoorbeeld in een hoek van het perceel, op hopen zetten van maaisel.

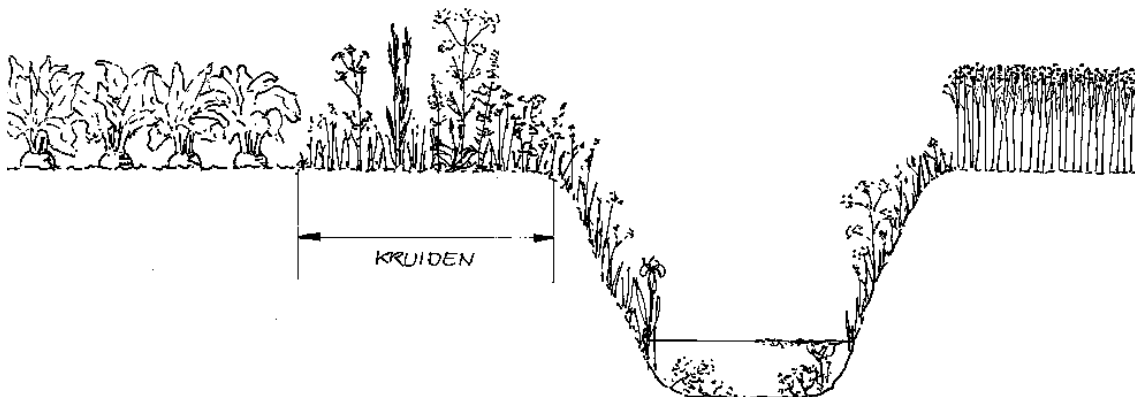
Kies ook voor het – deels – niet maaien van de vegetatie en voor het meer, bijvoorbeeld twee tot vier, jaren laten staan ervan. In de winter heeft een afgestorven vegetatie in een akkerbouwgebied betekenis als dekking voor dieren.

- **Werk het gewas zo nodig in de grond**

Het kan zinvol zijn een vegetatie met een grote massa voor het ploegen te bewerken met een schijveneg. Wilt u de rand het volgende jaar weer in productie nemen: ploeg deze op zware gronden vlak voor de winter om. Doe dat op lichte gronden pas in maart.

Arbeid en financiering

De extra arbeid voor het aanleggen van een kruidenrand zit vooral in het inzaaien van een zaadmengsel, maaien en afvoeren. Zaad van inheemse akkerkruiden kost circa f 500,- per hectare (15 tot 20 kg). Een vlinderbloemenmengsel met 5 tot 9 soorten planten kost f 10,- tot f 15,- per kg. Omgerekend naar oppervlakte is dat f 200,- tot f 300,- per hectare. Maaien vergt gemiddeld één uur per hectare. Verder heeft u te maken met verminderde opbrengsten. Voor een vergoeding van de kosten kunt u mogelijk een beroep doen op de regeling voor natuurbraak van het ministerie van LNV en eventueel een provinciale regeling voor natuur- en landschapselementen. Informeer bij uw adviseur.

Voorbeeld van een kruidenrand op een bouwlandperceel

Aanleg en beheer van een graanrand voor flora

Een graanrand voor flora is speciaal bedoeld voor de ontwikkeling van typische akkerkruiden, bijv. korenbloem, klaprozen, bolderik en wilde ridderspoor. Een bloemrijke graanrand verhoogt de aantrekkelijkheid van het landschap voor recreanten. Verder is zo'n rand belangrijk voor insecten, die op hun beurt weer insectenetende dieren trekken, zoals bepaalde zangvogels en spitsmuizen.

• Zaai wel of geen akkerkruidenmengsel

Is er nog een goede zaadbank in de bodem aanwezig dan kunt u proberen de akkeronkruiden zich spontaan te laten ontwikkelen. Is dit niet het geval of wilt u niet te lang wachten, dan is inzaaien van een mengsel mogelijk. Streef naar het gebruik van zaad van inheemse herkomst, liefst uit uw eigen regio. De vegetatie sluit dan goed aan bij de natuurlijke verspreiding van de soorten en u voorkomt floravervalsing. Karakteristieke akkerkruiden, die bovendien fraai ogen, verschillen per grondsoort:

zandgrond: onder andere korenbloem en gele ganzebloem;

klei: onder andere grote en bleke klaproos en rood guichelheil;

löss: onder andere wilde ridderspoor en klein en groot spiegelklokje.

• Kies voor een vaste of roulerende graanrand

Hebt u een zaadbank met ook zeldzamere akkerkruiden dan kunt u voor een goede ontwikkeling van de akkerkruiden het beste kiezen voor een vaste rand. Is een rand met meer algemenere kruiden het hoogst haalbare op afzienbare termijn, dan kan de rand ook rouleren met het bouwplan.

• Overweeg bij een vaste rand graan een jaar te laten overstaan

In plaats van elk jaar opnieuw graan inzaaien, kunt u het graan over laten staan en het jaar daarna graan spontaan laten opkomen. Dit bespaart arbeid en levert in de winter dekking voor vogels en dieren. Dit geldt met name voor zware kleigronden, waarbij een rand niet in het voorjaar kan worden ondergewerkt. Een graanrand permanent laten staan geeft waarschijnlijk in de loop van de tijd echter wel meer onkruiddruk en remt de ontwikkeling van akkerkruiden.

• Kies voor zomer- of wintergraan

Zaaien van wintergraan geeft met name op zandgronden minder risico's met probleemkruiden, doordat er in het voorjaar al een gewas staat. Bewerking in de herfst is gunstig voor najaarskiemers als korenbloem en ereprijs. Voorjaarsbewerking levert akkerkruiden op als gele ganzebloem en hoenderbeet.

• Kies de gepaste onkruidbestrijding

Bestrijd lastige (wortelstok)onkruiden pleksgewijs door afsteken, maaien of aanstrijken. Doe dit vóór de bloei van de planten en herhaal dit zo vaak als nodig.

• Bemest zo min mogelijk

Kies u voor meer algemene akkerkruiden en voor het (mee)oogsten van het graan, dan is een beperkte bemesting aan te raden, zeker op zandgrond. Liggen er kansen voor meer zeldzamere akkerkruiden dan is bemesting niet gewenst. Bij sommige beheerpakketten voor akkergronden is het zelfs een vereiste.

• Oogst het gewas mee of niet

De graanrand kan tijdens of na het productiegewas worden geoogst. Staat er graan op het perceel dan kan de rand het best het laatst worden geoogst om verspreiding van zaden te beperken. Ook kan zo nodig de combine hierna worden schoongemaakt. Een schrale rand is soms niet meer de moeite waard om te oogsten. Werk de rand zo laat mogelijk onder of laat hem de winter overstaan. In de winter heeft een afgestorven vegetatie in een akkerbouwgebied betekenis als dekking voor dieren.

Arbeid en financiering

De extra arbeid voor het aanleggen van een graanrand is bij graanteelt op het perceel zeer gering, bij een andere teelt echter niet. Dan moet er apart graan worden ingezaaid en al dan niet geoogst. Zaad van inheemse akkerkruiden kost circa f 500,- per ha (15 tot 20 kg). Verder

heeft u te maken met verminderde opbrengsten door het achterwege laten van bemesting. Een vergoeding van de kosten voor het onderhoud van een graanrand kunt u krijgen via een landelijke subsidieregeling (zie hfst. 5, Financieringsregelingen). Informeer hiernaar bij uw adviseur.

Aanleg en beheer van een graanrand voor fauna

Een graanrand voor fauna is speciaal bedoeld om voedsel, nest- en schuilgelegenheid te bieden voor vogels en kleine zoogdieren. Een faunarand kan ook worden aangelegd als grasrand (zie 3.3.2 – Aanleg en beheer van een gras(klaver)rand). In de akkerrand vindt geen chemische onkruidbestrijding plaats waardoor akkerkruiden zich kunnen ontwikkelen. Dat geeft een grote toename van insecten, wat weer gunstig is voor vogels en muizen.

- **Kies voor wel of niet rouleren van de graanrand**

Elk jaar de graanrand op een andere plek leggen kan voordelen bieden voor de bedrijfsvoering. De rand op een vaste plek laten liggen is gunstig voor de ontwikkeling van akkerkruiden.

- **Kies voor zomer- of wintergraan**

Zaaien van wintergraan geeft met name op zandgronden minder risico's met probleemkruiden, doordat er in het voorjaar al een gewas staat.

- **Kies de gepaste onkruidbestrijding**

Bestrijd lastige onkruiden pleksgewijs door maaien of aanstrijken. Doe dit vóór de bloei van de planten en herhaal dit zo vaak als nodig.

- **Laat de graanrand de winter overstaan**

De graanrand niet oogsten en de winter over laten staan geeft extra dekking voor vogels en dieren in de winter. Op zandgronden kan de grond vervolgens in het voorjaar worden bewerkt en opnieuw ingezaaid. Op zware kleigrond is een voorjaarsbewerking vaak niet mogelijk. Het gewas de winter over laten staan kan wel als de graanrand het jaar erna ook gehandhaafd blijft en u het graan spontaan laat opkomen.

Arbeid en financiering

De extra arbeid voor het aanleggen van een graanrand is bij graanteelt op het perceel zeer gering, bij een andere teelt echter niet. Dan moet er apart graan worden ingezaaid en al dan niet geoogst. Voor een vergoeding van de kosten kunt u mogelijk een beroep doen op de actuele beheerregeling voor akkerfaunaranden van het ministerie van LNV of een provinciale regeling voor natuur- en landschapsbeheer. Informeer bij uw adviseur.

Laten staan van graanrand bij oogst productiegewas